

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren
21 luvun 4 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 §:n 1 momentin perusteella asianosainen, joka on hävinnyt jutun alioikeudessa ja voittanut sen hovioikeudessa, ei saa oikeudenkäyntikulujaan korvatuiksi, ellei ole olemassa sellaisia erityisiä seikkoja, joiden vuoksi korvaus olisi kuitenkin tuomittava. Sanottua lainkohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että asian hovioikeudessa

hävinnyt osapuoli olisi yleensä velvollinen korvaamaan kaikki ne vastapuolen oikeudenkäyntikulut, jotka tälle ovat asiassa aiheutuneet sekä alioikeudessa että hovioikeudessa.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja muutoksen syyt

Oikeudenkäyntikulujen korvaamisvelvollisuutta koskevat yleiset säännökset sisältyvät oikeudenkäymiskaaren 21 lukuun. Mainitun luvun 3 §:n 1 momentin mukaan on pääsääntönä, että jutun häviävän asianosaisen on korvattava vastapuolelle täysimääräisesti tälle oikeudenkäynnistä aiheutuneet kulut.

Edellä mainitusta pääsäännöstä on sanotussa 21 luvussa säädetty useita oikeudenkäyntikulujen kuittaamista koskevia poikkeuksia. Oikeudenkäyntikulut on kuitattava muun muassa silloin, kun asian havaitaan olleen niin ”sekanäköinen ja epäselvä”, että oikeudenkäyntiin on ollut perusteltua aihetta, jos jutussa on useampia kanteita ja asianosaiset niiden osalta vuoroin voittavat ja vuoroin häviävät sekä jos joku alioikeudessa jutun voitettuaan häviää sen hovioikeudessa.

Sanotuista oikeudenkäyntikulujen kuittauksista koskevista säännöksistä on ollut seurauksena, ettei jutun pääasiallisesti voittanut

asianosainen ole aina saanut riittävää kulukorvausta. Kun poikkeukset oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta koskevasta pääsäännöstä on kirjoitettu yksittäistapauksia koskevin säännöksin, on myös ollut seurauksena, että toisinaan näitä poikkeussäännöksiä on tulkittu laajentavasti ja toisinaan niistä on taas poikettu perustelematta. Tästä on aiheutunut, että oikeuskäytäntö on oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta koskevista kysymyksissä ollut eräiltä osin epäyhtenäinen.

Kun oikeudenkäymiskaaren 21 luvun oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta koskevia säännöksiä ei muun muassa edellä mainituista syistä enää voida pitää ajanmukaisina ja kun säännökset eräiltä osin liittyvät oikeusministeriössä vireillä olevaan riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyä koskevaan uudistukseen, on oikeudenkäymiskaaren koko 21 luvun uudistaminen osoittautunut välttämättömäksi.

Erityisen epäkohdan voidaan katsoa aiheutuvan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 §:n 1 momentin ensimmäisestä virkkeestä, nimittäin se edellä mainittu epäoikeudenmukainen lop-

putulos, ettei jutun alioikeudessa hävinnyt, mutta hovioikeudessa täysin voittanut asianosainen saa lainkaan korvausta oikeudenkäyntikuluistaan, ellei korvausvelvollisuutta voida perustella säännöksessä tarkoitetuilla erityisillä seikoilla. Tulkintavaikeuksia aiheutuu myös tapauksista, joissa asianosaiset voittavat jutun vain osaksi. Kuittaussäännös johtaa myös eräissä molemminpuolisen muutoksenhaun tilanteissa monimutkaisiin ratkaisuihin. Juttunsa vasta hovioikeudessa kokonaan voittanut asianosainen ei saa korvausta muutoksenhakukuluista hovioikeudessa, mutta kylläkin korvauksen niistä kuluista, jotka hänelle hovioikeudessa ovat aiheutuneet vastaamisesta vastapuolen hylätyksi tulleeeseen muutoksenhakuun.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 §:n 1 momentin mainittu kuittaussäännös aiheuttaa myös sen, että korkein oikeus on oikeudenkäyntikulujen korvaamisvelvollisuutta harkitessaan sidottu siihen, kuinka juttu on ratkaistu alemmissa oikeuksissa. Asianosaiselle, joka voittaa juttunsa alioikeudessa, mutta häviää sen hovioikeudessa ja jälleen voittaa korkeimmassa oikeudessa, ei voimassa olevan lain mukaan ilman erityistä syytä voida tuomita korvausta alemmissa oikeuksissa aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista.

Kun edellä selostettua oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 §:n 1 momentin ensimmäiseen virkkeeseen sisältyvää kuittaussäännöstä on pidettävä kiireellisimmän korjattavana lukuun sisältyvänä epäkohtana, ehdotetaan sanotun momentin muuttamista erikseen ennen 21 luvun kokonaisuudistusta.

2. Asian valmistelu ja annetut lausunnot

Korkein oikeus on hallitusmuodon 58 §:n nojalla tasavallan presidentille osoittamallaan 19 päivänä kesäkuuta 1986 päivätyllä kirjeellä esittänyt ryhdyttäväksi lainsäädäntötoimeen, jolla oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 §:n 1 momenttia muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin ensimmäinen virke. Oikeusministeriö on 22 päivänä tammikuuta 1987 asettanut työryhmän, paitsi valmistelemaan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun kokonaisuudistusta, myös erikseen kiireellisenä valmistelemaan tähän hallituksen esitykseen sisältyvän ehdotuksen oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 §:n 1

momentin muuttamisesta. Työryhmän ehdotus viimeksi mainituksi oikeudenkäymiskaaren osittaisuudistukseksi valmistui 26 päivänä toukokuuta 1987.

Ehdotuksesta on pyydetty lausunto hovioikeuksilta, Suomen Asianajajaliitolta ja Yleiset oikeusavustajat r.y:ltä. Annetuissa lausunnoissa lainmuutosta on pidetty tarpeellisena.

3. Ehdotetut muutokset

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 §:n 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan ensimmäinen oikeudenkäyntikulujen kuittaamista muutoksenhakutilanteissa koskeva virke. Tällöin hovioikeudessa tulisi sovellettavaksi sanotun luvun 3 §:n 1 momentin pääsääntö, joka merkitsee sitä, että asian hovioikeudessa häviävä asianosainen olisi yleensä velvollinen korvaamaan vastapuolelleen kaikki ne kulut, jotka tälle ovat asiasta aiheutuneet sekä alioikeudessa että hovioikeudessa. Hovioikeudessa voitaisiin luopua muutoksenhakukulujen ja vastauskulujen erillisestä arvostelemisesta niissä tapauksissa, joissa molemmat asianosaiset ovat muutoksenhakijoina.

Sen vuoksi, että oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 2 § on muutettu 2 päivänä helmikuuta 1979 annetulla lailla (104/79), ehdotetaan puheena olevan 4 §:n 1 momentin viimeisen lauseen muutoksenhakulupa-sana korvattavaksi sanalla valituslupa.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Oikeudenkäyntimenettelyn osalta on pääsääntö, että menettely määräytyy kulloinkin voimassa olevan lain mukaan, jollei toisin ole säädetty. Kun ehdotetun lain mukaan oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuutta tullaan muutoksenhakemuksia käsiteltäessä harkitsemaan muutetuin perustein, on asianmukaista, että asianosaiset jo muutoksenhakemusta ja siihen annettavaa vastausta harkitessaan tietävät kuluvastuun määräytymisen perusteet. Sen vuoksi ehdotetaan aikaisempaa lakia sovellettavaksi niissä asioissa, joissa alioikeuden ratkaisu on annettu tai julistettu ennen lain voimaantuloa. Tällainen säännös on perusteltu

myös sen takaamiseksi, että lakia sovelletaan yhdenmukaisesti siirtymävaiheen aikana.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

L a k i

oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 13 päivänä maaliskuuta 1964 annetussa laissa (133/64), näin kuuluvaksi:

4 §

Jos jutussa on useampia kanteita ja asianosaiset niiden osalta vuoroin voittavat ja vuoroin häviävät, kumpikin vastaa omista kuluistaan. Milloin korkein oikeus jättää pysyväksi hovioikeuden ratkaisun lopputuloksen, on sen, joka häviää jutun, korvattava vastapuolensa kulut, jollei tämän ole asian laadun vuoksi vastattava niistä itse. Laki on sama, milloin

hovioikeuden ratkaisu jää pysyväksi sen johdosta, että valituslupaa ei myönnetä.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Niissä asioissa, joissa alioikeuden ratkaisu on annettu tai julistettu ennen lain voimaantuloa, sovelletaan aikaisempaa lakia.

Helsingissä 22 päivänä huhtikuuta 1988

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Matti Louekoski*

L a k i

oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 13 päivänä maaliskuuta 1964 annetussa laissa (133/64), näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

4 §

Jos joku alioikeudessa jutun voitettuaan häviää sen hovioikeudessa, kuitattakoon oikeudenkäyntikulut, paitsi milloin on olemassa sellaisia erityisiä seikkoja, joiden vuoksi asianosaisen on kuitenkin korvattava ne vastapuolelleen. Jos jutussa on useampia kanteita ja asianosaiset niiden osalta vuoroin voittavat ja vuoroin häviävät, pitääköön kumpikin kulunsa vahinkonaan. Milloin korkein oikeus jättää pysyväksi hovioikeuden ratkaisun lopputuloksen, maksakoon se, joka häviää jutun, vastapuolensa kulut, jollei tämän ole asian laadun vuoksi itse niitä kärsittävä. Sama olkoon laki, milloin hovioikeuden ratkaisu jää pysyväksi sen johdosta, että muutoksenhakulupaa ei myönnetä.

Ehdotus

4 §

Jos jutussa on useampia kanteita ja asianosaiset niiden osalta vuoroin voittavat ja vuoroin häviävät, *kumpikin vastaa omista kuluisaan.* Milloin korkein oikeus jättää pysyväksi hovioikeuden ratkaisun lopputuloksen, *on sen,* joka häviää jutun, *korvattava* vastapuolensa kulut, jollei tämän ole asian laadun vuoksi *vastattava niistä itse.* *Laki on sama,* milloin hovioikeuden ratkaisu jää pysyväksi sen johdosta, että *valituslupaa* ei myönnetä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .*

*Niissä asioissa, joissa alioikeuden ratkaisu
on annettu tai julistettu ennen lain voimaantuloa,
sovelletaan aikaisempaa lakia.*